

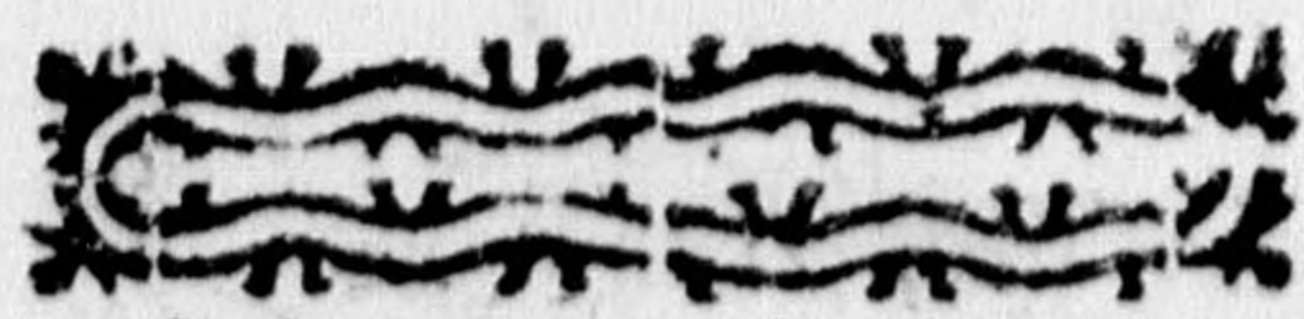

A' ROMAI TSASZARIES AP. KIRALYI FELSEG-
NEK KEGYELMES ENGEDELMÉVEL.

Indúlt BÉTSBŐL Pénteken 6. Májusban 1791.

Egy Egér, és egy arany Hal az Elyséumban.

A' Felső Világon el-bámúlnának az Emberek, ha egy Egeret egy Hallal beszélni hallanának; de itt az *Elyséumban* ez annál kisebb ujjság, mennél bizonyosabb az, hogy itt még azok a' dolgok is, mellyek a' Felső-világon magoktól mozdulhatatlanak valának, az itt lévő *Orféus* musikájára gyakran Kontra-tántzot járnak. Ama nagy orrú — de nem kisebb agy velejü *Ezopus* tsupa Hegy-szülte Egerekből állított itt-fel egy nyelv pallérozó Társaságot, tehát leg-alab tudni kell ezeknek beszélni. — Beszélni? — hát hízkelkedni, hazudni, kétszinkedni, másokat hitetni, dítsekedni, árulkodni — sőt más e' féle tökéletes — és tökéletlenségeket-is annyira tudnak, hogy a' ki őket az *Elyséum'*

séumban csak hirekről esmeri, ezeknek ékesen szólásokon, sima szörökön, tudományokon — vagy akar vagy nem, kéntelen bámúlni; mert ezek a' legkisebb Egeretskének-is magok között olly nagy harangot kötnek nyakára, mellyet egy Felsővilág-béli *Kanász* a' legnagyobb agyarú *Kanra*, és csak a' *Sertés-nyös*' vezérre szokott méltóztatni — mellyekkel ezek az egész *Elyséum*at fel-lármázzák, és az okosabbaknak nyilván tudtokra adják, hogy ők a' legmagosabb Hegyeknek nevettséges *Egér* izüleményei — a' sok száz ezerrel nagyobbító üvegen néző edgyügyü lakósi pedig az *Elyséumnak* ezeket még a' Hegyeknél is nagyobbaknak látják. — Ezek az *Egerek* legnagyobb *Politikusok* az *Elyséumban*; ugyan azért a' fő nélkül *Országokról* *Országokra* útozó *Stokfissal*, vagy más alá-való *Hallal* soha sem elegyednének — egyedül az arany *Hal* az, a' kinek társaságát ki-mondhatatlanul ohajtják. — Az arany *Hal* az *Elyséumban* a' leg-ékesebben szóló *Syren*, kinek szavára még a' 100-ezer szemü *Argus* is ottan ottan elszunnyad — az arany *Hal* itt az *Elyséumban* az a' bölts állat, kinek *Sententiája* mindenkor ellene mondhatatlan. — Hogy ne kívánná hát egy *Egér* ennek barátságát? és — hogy tsudálko hatnának a' mi *Érd.* *Olvasoink*, hogy most egy *Egér* egy arany *Hallal* beszélget az *Elyséumban*. —

Az arany *Hal* észre vette vala már egy darab időtől fogva, hogy a' nagy harangos *Egeretske* ki-mondhatatlan igyekezettel kívánnya vala vele való esmérettségét, melyre nézve a' napokban maga önként így szólittá-meg az *Egeret*: „Ugy hallom, 's szemedből is a' tettzik-ki, hogy te légy az a' nevezetes *Ezopus Egere*, ki a' Felsővilágon egy terében fekvő tsudálatos nagy *Hegynek* tsudálatos — de azonban nevettséges magzattyának tartatol, hozám vonzó szives indulatod' észre vévén, csak azért szólittálak-meg, hogy a' fő nyelv tanító *Társaság*-tokban minden Felsővilág-béli hirek meg fordulnak, beszélj valami ujjságot énnékem. — E. Arany-hal *Barátom!* Nálunk most ez a' nevezetesebb ujjság: „Béts-

„ Bétsben: egy szintén olyan edgyügyü, mint jó szivü Atyának kiseded gyermekét, a' fog-jövésből származott nyavallya kezdvén törni, hogy ártatlan gyereketskéjén legithelsen, nyúl az ugy nevezett házi orvolsághoz. Eszében jut azon Vén-afszonyoktól hallott babonás eszköz, hogy t. i. egy Egérnek fejét el-harapván kötné firó-gyermeke nyakára, és a' fájdalmok azonnal meg-szünnének. Meg-fogott azért tsak hirtelen egy Felső-világbéli kedves Egér Atyámfát, és midön szájába dugva azon volna, hogy ennek fejét el-harapja, a' boszszut álló okos Egér bé-szalad az előtte álló jukba, és eleven házát belől ugy öszve-martzangiatta, hogy 47 órákig tartott kinlódása után mind ketten edgyütt érkezének ide az *Elyséumba*. Tsak gondold-el arany hal Barátom! vané az illyen Orvosnak annyi esze, mint egy fő nélkül útozó Stokfisnak? A' Felsővilágon valahány ház annyi Doktor. Ha az edgyügyübbek közzül a' 3 napi hideg lei valakit — hová megy? — a' te barátságodat halászó tanúlt Orvosokhoz? — nem. Hát hova? Van egy Vén-afszony mindenütt, vagy egy más veszedelmes Világ-tsaló, ehez mégyen. E' 9 szem búzát, 9 darab sót, egy kis kovászt, 's Isten tudja még mit egy rongyba takarván, el-mond egy néhány babonás igéket erre, 's el-temetik a' ronyba kötött orvolságot a' földbe, vagy kötik a' Hideglelősnek nyakába, hogy meg-gyógyuljon, 's mi lesz belöle? Ha az illyent a' *Persvasio* (mely valamint a' nyavallyának, ugy az egélségnek-is fokízor eszköze) vagy más környülállás éppen ekkor talál meg-gyógyítani — Nó! ez a' leg-jobb — ez a' leg-bizonyosabb orvolság — be nagy orvos áldott öreg Afszony az! az Isten áldja-meg! Illyen babonás orvolságok — veszedelmes eszközök elegen vannak még a' Felső-világban. Nem szóllak az ugy nevezett *Lukáts-tzéduláról*, el-halgatam ama nagy erejü kész-pénzért adott *Benedictus feninget*, 's több efféléket, mellyeknek tsudálatos babonás gyógyító erejek már egy néhány esztendőktől fogva alább

kezdett szállani, sőt a' vakmerőbbek 's okosabbak még a' múlt Században sem sokat hisznek vala ezekben. — Ne tsudáld hát, hogy ez az Egér azon Bétsi embert úgy meg-tréfálta! *A' Testi Beteg Doktorhoz, a' Lelki Paphoz folyj amodjék.*

Ez az ujjanon ide érkezett Egér azt beszéli, hogy ő egy igen nagy Udvari Politikus Urnak lakott a' Kabinétjában Bétsben, ki el-jövetelekor azt beszéllette, hogy a' Bekelséget szövő gyülekezet *Szisztovban* bizonyoson el bomlott volna, és hogy a' háború újra kezdődne; mellyet a' más Országokból jött Egerek tsak el halgatván, így szólla egy Anglus Egér:

„A' Londoni Udvar fő Ministere *Pitt* arra kívánna birni a' *Ministériumot* és az Országot, hogy a' Muszkák ellen egy nagy hajós Sereg induljon a' *Báltikum* Tengerére, és hogy az Europai Hatalam és erőbéli egyenlő mérték minden Fejedelmek között meg-tartassék, a' Pruszszussal, Hollándussal és a' Lengyelekkel a' Portának olly segittséget nyujtsanak, hogy a' Muszka és Ausíriai határok az egyenlő mértékből ki ne hághassanak; mely tzieljára *Pittnek*, egy Parlamentombéli Ur *Gráj* ellene szegzvéen magát, Apr. 14 dikén következő beszédet tartta a' Parlamentomban: „Három törvényes okok vagynak, mellyek egy Királyt, egy Nemzetet háborúra indithatnak, 1.) Ha egy Nemzetnek bizonyos jussát az ellenség meg-sértene, 's helyre állítani nem akarván, azt a' Nemzet vissza kívánja. 2.) Ha valamely Nemzet az ő bátorsága fennmaradásáért kéntelenítettik az ellenség' erejét vissza verni, és a' maga jószágát oltalmazni, 3.) Ha valamely Nemzet a' már rajta történt bolzszuságos tsapását ellenségének meg-kívánja tromfolni; vagy frigyessének tartozó ígért segedelmére vagyon. — Ezeken a' történeteken kívül minden háború törvénytelen, akármi szint fessenek annak a' szemfény vesztő Politikusok. — Már most nézzük meg, nyúlté Muszka Ország fegyveres kézzel a' mi jussunkhoz? tartozik-é ezen háború a' mi következő bátorságunk.

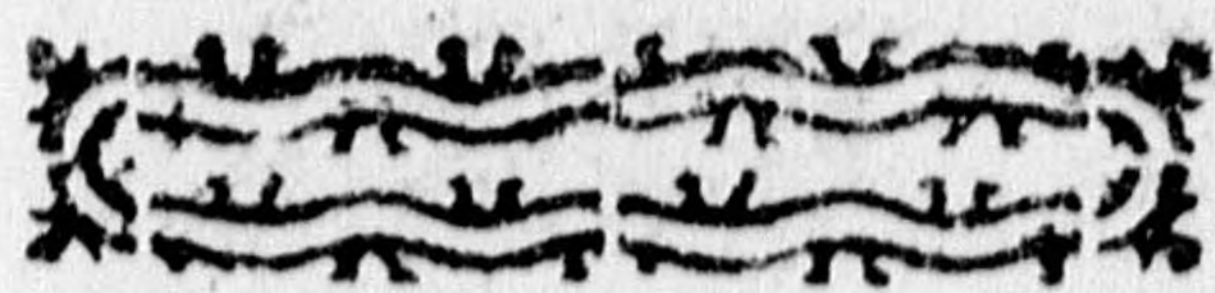
gunkra — ránk, vagy a' mi fegyvereseinkre ütötté valaki erővel? bizonyosan senki sem. Ellenben a' Porta törvénytelenül ütött az Orosz Udvarra, tehát az Orosz Udvarnak most magát óltalmazó törvényes háboruja vagyon; mi pedig a' mi Frigyes-süneknek a' Pruszszus Udvarnak soha azt nem ígértük, hogy másokat sértő törvénytelen háborút fogunk mellettük tartani. — Pitt Uram azt mondja, hogy ezen háborunknak okát mondani nem tartozik; mert ez Kabinétbéli *Misztérium*, titok; de hát mi az ő Ministeri titkának vakúl hidjünk, és háboruba elegyítsük addig az Országot, míg ennek okát tudnók? és törvénytelen háborút folytassunk? Nem illik az Anglus Nemzethez. — Az Orosz Tsátszárné tsak *Otzakovat* Kerületestől kívánnya, minden mostani győzedelmiért; mert már *Krim* ez előtt is övé volt; hát ez az egyenlő erőnek oly nagy fellyül mulása, hogy mi ezért törvénytelen fegyvert kössünk? — Ez a' háború nekünk egy fene sebet okozna, mellyet sok esztendőig — vagy talám soha sem gyógyithatnánk bé; mert a' múlt esztendőben 2 milliomm font Sterlinget nyertünk Muszka Országból a' kereskedés által Portékáinkon; a' Muszka portékáknak bé hozásán minden esztenbőben egy milliomm font Sterlinget nyerünk — hát a' vám? — 60; Anglus hajók szállottak tavaly a' Muszka ki-kötő helyekbe gazdagon meg terhelve. — Feláldozza Anglia tsak *Potomba* egy Minister szavára ezen kereskedésbéli hasznait? Nem lehet. A' mi Ministerünk' kívánsága vakoknak néz bennünket, nem a' Király, nem az ő egy Ministere határozza meg ezen dolgot, hanem az egész Ország, kinek haszna vagy kára forog benne — rab szolgái vólnánk a' Ministériumnak, ha ok nélkül illy veszedelmes dolgot tselekednénk. Ezen Orátzioját mondotta *Gráy* a' Parlamentumban, és sokan ugy vélekednek, hogy Anglia tsak távúlról nézője fogna lenni a' háborunak; 's ha az: az Ausztriai segittség mellett tsatázó ellenségével mit fog tsinálni a' Porta? szaladni? — A' Muszka Udvar háboruja nagy Poli-
tika

tika — nem látnak ebbe belé az Egerek. Ha ez még tovább-is megy, mint az el-rejtett Kéneső, ott üti-ki ez a' maga titkos erejét, a' hol nem-is vélnök. — Ezek után egy Frantzia Egér szollalla-meg, 's így kezdé szavait folytatni :

„ Uraim tudjátok, hogy én Apr. 19-dikén érkeztem ide *Párisból*. Mondhatom néktek, hogy ez a' Porta hajdoni *Dictatora* a' Frantzia Nemzet legkisebb részt sem láttatik venni ezen háboruból, de még is nagyot vészen; mert az ő Nemzeti Gyűlése az, mely a' leg-veszedelmesebb Pestissel tölti Európát. Mit tsináltak ott, a' hol Pestis van. — Azt mondjátok, hogy ezen Nemzet most magát egészen el rontotta. Olvossátok-meg a' külső 's belső Leveleket, 's megláttjátok, hogy a' Frantzia Országai Revoluzsiok alatt 27 ujj gyapott (pamuk) Fábrikát állittattanak itt-fel. — A' Pápa Ekklesiából kí rekesztő Bullákat küldött ugyan ide; de még a' Király edgyet sem hirdettetett-ki — 's hát ha még végre az egész Romai Udvarból el-váll Frantzia Ország? — 29 *Ex Jésuiták* vagynak a' Nemzeti Gyűlésben; kik mind nagy Fejek. — Éppen az előtt a' nap előtt, hogy ide érkeztem, u. m. 18-dikban, *Szent Klouba* akar vala menni a' Király; de a' nép öszve rohonván el nem bortsátták, hanem Párisba kellett néki maradni. — Brüsszel teli Frantziával, és még máig-is szüntelen jönnek ide s. t. de ezen hónapban várják a' magok fő Kormányozó Hertzeg Afzszonyokat a' Belgiumbéliék Brüsszelbe. — A' háboruról, vagy Békeleségről — egy szóval a' Kabinétok titkairól nem Egerhez illik szollani — várjuk végire a' vásárt. Az igaz, hogy a' Muszka mindenütt rá-tsapott a' Törökökre, és minden órán váratlan hireket vészen *Mahumed* itt az *Elyséumban*. — A' Spanyol Udvarnak tengeri ereje készül; de mit akar nem tudatik. — Némely Europai Udvarak Politikájának titkos el-ásott *mindája* tsak az azt gyujtó szikrára várakozik — mi lesz mind ezekből? meg-mondja 5. esztendő! Ama békeleség Isten Afzszonyát ölelgető bölts Fejedelem II-dik

Leopold

Leopold a' belső és külső tsendeségnek helyre állításában fáradhatatlan.

„ Itt a lok háborus és bizonytalan hireket elűnván az Arany-hal halgatni; azt kérdi a' Nyelv-mivelő hegy szülte Egerek Társaságától: Vagynak-é a' Felső világon Nyelv-mivelő Társaságok? — Igen is, mond egy Eger, vagynak és külömb-külob-félék. Ezen Társaságnak a' Felső-világban is nagyobb része mind nevettséges hegy szülte Egerekből áll, mint a' mi Elyléumi Társaságunk, és tsak hizekedő szép szókkal, 's nyájas ajánlásokkal kívánnák az arany halat horgászni. — Itt az Ország, itt a' Király, itt a' Nemzet *Mæcenásai* azok, kik a' Nyelv-mivelésre, a' Tudományoknak jobb korban állítására minden ki telhető szorgalmatoiságokat ráfordították; de még a' valóságos Nyelv-mivelő Társaságok fel nem állottak. A' szép Magyarországgal irt Könyvek egymásra jönnek. — Ama nagy *M. Pálm Josepha* Gróf *Aszszony*, az Erdélyi fő Kormány Urnak élete Párja, ama nagy Magyar Mélt. *Aranka György* Ur által *Frantziából* fordított. — *Ujj módi Gonosztévő* nevű Könyvét most nyomtatatja Bétsben. — Néhai *M. Gr. Bethlen László* Ur el hagyatott Özvegye, *B. Bánffy Klára* *Aszszony* ō Nga ugyan ezen *Aranka* Ur *Budai Basa* nevű fordítását maga költségén nyomtatatja Bétsben. — *M. Gr. Bethlen Susánna* *Aszszony*, *R. Sz. B. Gróf Teleki Sámuel* Ur ō *Excellentziájának* példás kegyességű *Hitelse*, a' *Millot* Fordítottójának szép summa pénzt ajándékozott. — *M. Martzipány* Kir. Tanácsos Ur 50 ezer forintot önként ajánlott a' Magyar Nyelv-mivelő Társaságnak felállítására — *B. Nalázi* Ur ō Nga 1000 forintokat ígért ugyan ezen végre. — Hát ama nagy lelkű *Hazafi Gr. Szétsényi Ferentz* Ur ō *Excellentziája* hány ezereket nem költött már-is a' Haza Nyelve körül forgalódókra? — 's hát mások, 's hát Erdély Országá? — Tsak a' vólna már a' közönséges kívánság, hogy ezen Társaság okos Férfiakból állittatnék fel már egyszer jó móddal, hogy a' nyelv-pallérozása állortzája.

ortzájában arany halat horgászni kívánó nyelv-zavarók ne képzelnének arany hegyeket magoknak, hanem lenne valóság a' dologból. — Itt egy lárma esvén az *Elyséumban*, az egerek jukba szaladának — az arany hal pedig a' *Styx* vizébe ugordván, elhalgatának.

Dicere verum: quid vetat? — Horat.

A' *Kurir*' 12-dik Aprilisben költt Levelében közönségelsé tett Magyar jádzó Társaságot illető Kérdések' megfejtését oly kötéssel vállalom-fel, hogy ha várakozásom felett a' Pálma ág nékem íteltetne a' Jutalmat, én eleve az olly példátlan Türelessel Hazájok' Java mellett álhatatos nemes szivü Ifjakkak által teszem.

Rövidség szeretetéből szokott módom szerint kerekded Mondásokban foglalom Itéletemet; előre feltévén azon jeles Kérdőnél, és a' Közönségnek azon Részénél, a' mellytől kívánok egyedül olvastatni azt a' Tehettséget, hogy az alkalmaztatást, a' melly magában gyűlölséges és szúrós lehetne, elérteni, és a' Præmissákhoz a' Resultátomokat (a' Puritanus Urak bossáfsák meg pennámnak az illy forma vidéki szokot) hozzá gondolhatni fogja.

I. Kérdés — Az Akadályok?

A' Játék Hellyek valamint Bizonysági és Jelei a' Világosodásnak, ugy azzal éppen egvarányú lépésekkel járnak. Emlékezünk még azon Időkre, a' midőn Bétsben a' Harlequin rázta-meg a' jól hizlalt Burgerek' Tüdőjüket, és tsak nem rég, miólta a' meg-tisztitatott Nemzeti 's Udvari Jádzó-szinbetsre kapott, a' mellynek még most-is hatalmas Rivalíssa a' Leopold Városi Kasperl: de nem is régen hajnallott itt, és még most is itt amott elég seletétek uttzái. Ellenben Angliában *Shakespear* már a' XVI-dik Százban Remekeket készített.

A' szabad és szebb Tudományoknak, és a' Nyelvnek miyelését, a' tsinos erköltsöket, Udvari-ságot,

ságot, a' Társalkodás Savát, az Izlést a' jádzó Helyek formálják is ugyan, — de némünémü mértékben előre fel is telzik. A' Lapponiaiaknál a' Marionetták, és Vas fonalon tántzoló Bálok kedvesebbek bizonyosan, mint akármelly Lelket és Szivet érzékenyítő szomorú Játék.

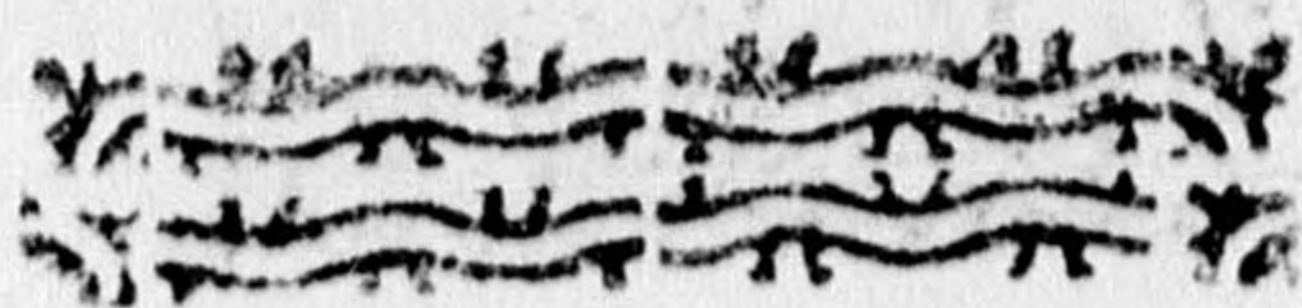
A' Nemzetek erköltsi Tulajdona (Nationalis Character) a' mellynek Részai, és Kút-fejei: az országglás formája, az Lak helyek fekvése, Klimája, a' Lakosok Természete, Véreknek sűrűbb vagy vékonyabb vólta, egy más között való Társalkodásoknak Módja, ki-ereszkedések, az Világ ama nagy Tiranusa — a' szokás, módi, az Föld javainak Bősége, az élés módja — a' Vallás, teszik különösen a' Játék-helyeket tettzetesekké, vagy megvetettek-ké. — Ezer ide a' Példa! Helvetziában a' Templom a' mulattság, Velentzében a' Maskeradok; Romában tsak az Opera uralkodik a' Theatromokon. A' Bétsi és Párisi embernek ez mindennapi sohajtása: *Panem & Circenses!*

A' régi hadakozó Romának gyilkos *Circussa*, mélszárló Bajvivoi, a' vad állatok fogai között jajgató nyavallyás Rab-ember, és végre otsmány *Comædusai* vóltak Gyönyörüségei. Az helyes Izlés, és a' kellemetes Böltsefség Anya városában Athenében a' győzedelmes Vezérek, borostyán ágaikat, és a' komor *Stoicusok* Rántzaikat egyaránt rakták-le Homlokaikról a' Játék-néző Helyekben, és egyaránt könyveztek édes könyveket *Euripides* és *Sophocles* Remekjeiknél.

Az élet módja is nagy segéd vagy Akadály. A' mezei ember a' ki tsak néha tántorodik-bé a' Játék-házba, katzag azon, hogy a' szegény Komédiás pénzért sír. A' Városi ember életének leg-szebb óráinak azokat véli, mellyeket ott el-tölt. *)

A'

*) Valamint közönségesen többet mondhatnék, ha erőszakkal pennámat nem zaboláznám, ugy a'

A' Hafzon, a' Jutalom a' Világ' Rúgója; eb-
böl foly minden tselekedet. Leg-mérséklettebb az
a' ki betsületet kíván, és tsak azzal fizetteti ma-
gát. Világ tudtára ez a' Játékosoknak leg nagyobb
fizetése. Ha tehát még ezt is töllök meg tagadjá-
tok, ha egy Rangban teszitek azokkal, a' kik más-
ként a' Páfitonn és Hoftátonn laknak, egy formá-
lag betsülitok a' Medve tántzoltatókkal és Kártya-
hányó 'Sidókkal — hol itt az Indító-ok, hol az
Ölztön ???

A' pénz mindennek Lelke, *nervus rerum geren-
darum*. Ezen nagy éltető állat nélkül hogy lehet
moít a' mi Idönkben (*aurea vère nunc sunt Secula!*)
egy olly Institutumot, mellynek kezdete temérdek
költség, közepe kevés hafzon, és mind ezekhez ki-
menetele bizonytalan, fel-állítani.

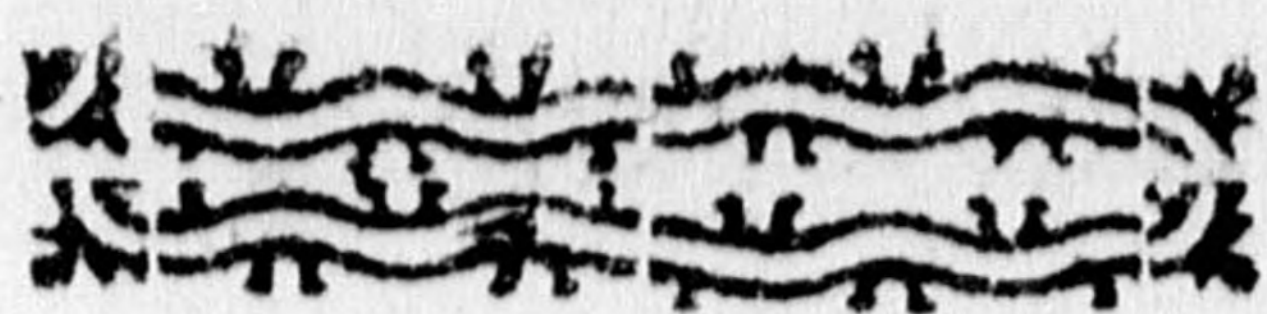
Leg-nagyobb Akadály a' mire meg-is felel a'

II. Kérdés. — A' Hidegség ?

Más Országokban egy el-öfztogatott Tudófitás-
ra, egy ki hirdetésre ha köz-hafznú Javallások a-
datnak elől, nem búsúl a' Fundusról a' Szerző.
Angliában húll és esik a' sok Guinée! Nállunk a'
két első próbák alkalmatofságával többre sem ment
a' szabad akarató ajándék egy pár aranynál; a'
nagyobb része szát tátni jött, más része agyarko-
dásból hogy nevensen ha hajó-törést szenved a' M.
Theátrom, és azért fizettek — — hét krajzárt.

Ez a' lágy melegség következése természetesen
az elől számlált okoknak. — Szabadon szóllok —
bottsáson meg a' ki magára veszi egyenes Igazság-
szeretemnek. Mikor egész Nemzetről vagyon a' szó,
igaz az a' *Dialectica* Törvénye: hogy a' *potiori fit*
deno-

Városokról szeretném jobban világosítani értelme-
met, a' mellyek rakvák Idegennel — és a' mel-
lyeknek nyomos következéseire nem láttzatik e-
légge a' Haza figyelmezni.

denominatio !! Ne mondjuk más Nemzetnek — de kérkedők, és el-szenvedhetetlen kevélyek leszünk, ha többet hiszünk, hanem hogy csak hasad a' Hajnál még nállunk.

A' mi Egünkön még sűrűk a' fellegek, a' világosodás most piroslik, az Izlés böltsőjében van, a' Nyelv bimbojában — és *Ignoti nulla Cupido*!

Nem panasz-képpen mondom, de ha a' most közelébb el-múlt arany Időkben kevesebbet varrtunk volna Nadrágainkra, és annak csak egy részét tettük volna-le a' Haza amaz arany Óltárán, melynek neve: *Köz-jó*! használatosabbak lettünk volna. — Ha inkább azokat a' Vitézeket ajándékoztuk volna, a' kik bátran bajvivnak azon Ellenséggel, melynek neve *Tudatlanság* — mint —

Hogy közelébb menjek a' Pesti Magyar jádzó Társaságra, a' mellynek belső Constitutumában is bé-nézhetni vólt alkalmatosságom, a' két kérdést öszve foglalva ezen Jegyzéseket teszem:

Azon ifjú *Mæcenas*, a' ki a' kérdőnek engedelmeivel mondva! nem költemény, és a' kinek a' talp között megvetésében, az egésznek elintézésében, a' Theatrom körül való ritka esmérteiben, és Enthusiasmusában való érdemeit, haladatlanág nélkül nem lehet el-halgatni, éppen azért mert ifjú mindent nem tehetett — pénzt nem adhatott. Szárnya nints, nem repülhet. — —

Azon idegen, a' ki amaz hipokrita Nationalis nevezettel bélyegzett Theatrumokban Németül jádzottat, és a' két Városnak Gyönyörüségeit Hatalmában vette, nékem igaz az, ollynak tettik, ha azon maszlagnak dögleletességét, mellyet hint idegen Theatruma meg-gondolom, mint a' Bordély tartó: de Magyar Ország szabad Ország. Szentek itt a' kötések, és útálatos az erőszak, sérthetetlen a' sajátság *Jus*, (*Jus proprietatis*). — Ez az én ítéletem: Hadján töltse ki bár ezen Teátromi árendájának esztendejét, de azután a' Felsőség közben tételét hívja az egész Közönség segítségül, hogy adja

adja azt annak a' ki a' Köz-jót, és az Ország Con-
stitutióját a' vidám Tréfa mosolygó ábrázatja alatt
elől-viszi, és örökösíti. — —

Minden akadályok között leg nagyobb a' Hely.
Ha Magyarúl jádzanak csak fél esztendő múlva is
üressen maradnak a' padak, és a' zárt helyek —
mert nem mindent tanított meg Magyarúl a' Diéta.
Ha pedig mind a' két nyelven jádzanak: el-nyomja
's fojtja a' Konkoly a' Gabonát. — Jövendő-mon-
dó nem vagyok, de énnékem ugy rémlik, hogy né-
künk az Al részekről támad fel a' Nap. -- -- Kas-
sát én jobban javaslanám az jádzó Társaságnak.

A' III. Kérdésben

Czéllyát a' Kérdőnek alig ha így el-nem talá-
lom: Láttatik az az előre látó Férjfiú azon Ne-
mes Ifjak érdemeinek kétsésgben hozásával fel-in-
ditani akarni a' Haza könnyörületességet, és mint-
egy szemre vetés képpen eszére adni, hogy az ér-
dem majd nem nevettségessé leszen Hidegségün-
kért Hazánkban.

Én ugyan lelzek a' leg-első a' ki tapsolok ele-
jekben; a' ki érdemeiket, és ha nem félnék meg-
bántani Szemérmelteségeket itt mingyárt név szerint
Ditséreteket-is hirdetném!

Alhatatos el tökéllések Jele azon Enthusiásmus-
nak, a' melly nélkül senki Mester a' maga Tудо-
mánnában nem lehet. Meg maradások a' jó Cziel
mellett meg értt gondolkozásokat mutatja. Meleg
szeretetek a' Játék helyhez jelenti azt a' belső Hi-
vást azon nagy Hivatalra: hogy lehetsenek egyszer
a' kedves állartza és szin alatt a' jó erkölts, Ud-
variság és Nyelvnek Tanító mesteri.

Tehettségéről pedig én első Probáiknak szem-
mel látott tanúja merek magunknak szerentsét ki-
válni ahoz, hogy mi is fogunk mutathatni kevés
esztendők alatt mind *Schrödert*, mind *Garrickot*.

A' Kérdőről utóljára el-nem halgathatom, hogy
eléggé tsúdálni nem tudom azt a' mély bé-látást,
és

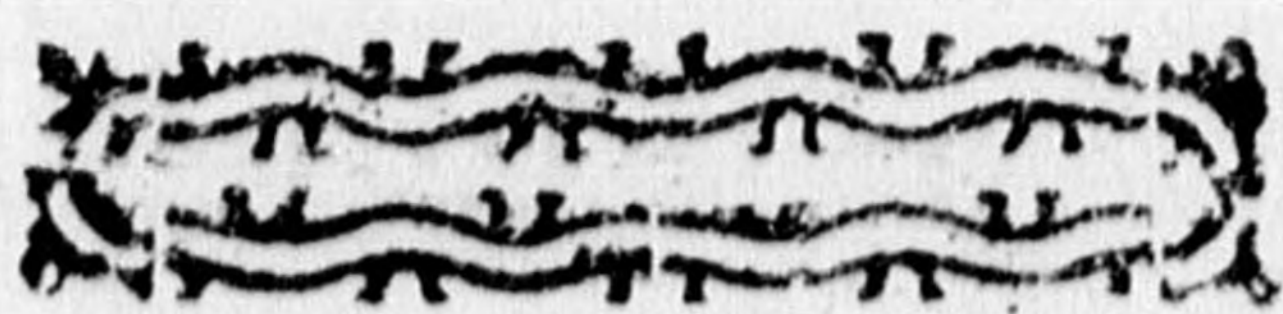
és egy ember 's sziveket vizsgáló 's esmerőhöz illő módot, mellyel egy illy jó szándéknak fel-segellését eszközli. — Tudja fel-indítani a' közönséges Rész-vételt, titkos úton ezen valósággal köz-halznú dolgot interefsánsá tenni, fel-ébredtetni a' Nemzetet, hogy ne halgasson, midőn ágyékából származott édes Fiain, Idegen erőszakoskodik. — — Melly Igyekezeteiért ditsőséget mond a' nevének, még minkeelőtte azt nevezhetni tudnám is.

Nagy Enyed 21. Mártz. — Néhai bődög emlékezetű Felséges II-dik *Josef* Fejedelmünk életének napjaiban, megparantsolta vala: hogy minden régi rossz Fundamentomon épült szokások többé ne gyakaroltassanak; illyen vala N. Enyeden a' sok többek között, az idegen de titkon bé-hozott és ki-nyilatkozott boroknak a' földel lett meg-itatása, mely mint *abusus* Néhai jó Fejedelmünk idejében egészen el-töröltetett vala, és az afféle Törvény ellen bé hozott borok árra, a' szegények számára fordittatik vala; hanem most az ő Felsége meg halálózásával ismét helyre állott azon józon okoskodást el-nyomó *abusus*, és eddig elé a' mint mondják elztendő alatt több efféle bort itatott-meg az ide való Magistrátus a' földel 200 forint árránál, tsak most 21 dik Mártzy ismét kapnak az Esküttek egy hordó igen jó *Betzei* bort, mely bor iránt midőn a' Sententzia ki-akart menni a' Magistrátusbéliek közül, a' mint bizonyoson hallom, egy néhányon azon vóltak, hogy azon hordó bór adassék-el, és fordittassék a' szegények számára; de az Esküttek, a' kik 40 en vagynak, és egynéhány Magistrátusbéliek, kik közül némelleyek ok néklül ö-szülték-meg: némelleyek hogy a' Kukuk meg ne nyerje 's a' Törvény tételben bátrabbak lehessenek a' Magistratuális Gyűlésben akármi jó reggel, száraz torokkal nem mennek, kik mig a' józon okoskodásnak gráditsaira nem jutottak, *Pluralitate boantium* tsak azt végezék, hogy a' bort a' föld igya meg, a' minthogy az Esküttek magok a' Tanáts-ház Udvaránál a' hordót szekerstől ki-taszítván a' Piatz-ra

ra, egy affélékben vak buzgó Hazafi el-vagdaldván hirtelen a' hordó abrantsait, a' jó bort a' föld ivá meg. Itt még a' józon okoskodás tsak ennyire uralkodik.

Elegyes jegyzések. — A' F. Udv. Magyar Kantzelláriának fő Kantzelláriusza Gr. *Pálfi* Károly Ur ő Exja, mint T. N. Pofony Vgyének örökös Fő Is-pánnya, és a' Királyi Várnak Kapitánnya, 4-dikben igen nagy pompával és tisztelettel *instellálták*. — Midőn 3 dikban 12 órára érkezett volna ő Excellentiája, a' Pofonyi N. Banderiumnak edgyik része egész Gálába lovaglott vala az Ország' határ széléig eleibe, és ugy fogadá; Pofony Várolsa Tanáttsa pedig a' Duna parton várván, a' Polgármes-*Vindis* Ur egy igen rövid, de szép beszéddel köszönté ő Excellentiáját. Az öröm, mulattság, és pompa le-irhatatlan vala. — *Zágrábból* Apr 17-dikén ezt írják: „Tegnap dél utáni 5 $\frac{1}{2}$ órakor egy letét felieg borittya-bé a' mi Egünket, és tsak hirtelen egy olly rettentő jég-első támod, mely egész Városunkat veszedelemben láttatik vala fenyegetni. A' jég egy fái magyaróhoz hasonló nagyságú vala — melyre egy fertály óra alatt szörnyü zápor első támodván, a' *Bak* vize, mely a' mi Városunkon foly keresztül, és nem megszűze a' Tiszába öntki, annyira meg áradott vala, hogy az itt lévő *Hadi-Calsa* Kontrallorjának éppen akkor az Oskolából haza menni kívánó 14 elztendős kedves fiatskáját el-kapá ezen ragadozó árviz, és meg-fosztá ettől bánatos Szüléit. Ezen jég itt körül belől mindent el prédált, valamit tsak ért. — Bétsben tökéletesen hiszik némellyek, hogy *H. Potemkin* minden órán ide fogna jöni. Ennek a' jövetelnek ókátis keresik némellyek, de még eddig tsak annyit tudunk felölle, hogy ok nélkül ide nem jő abban az időben, midőn már az Orosz Sergek tsatáznak. — Felséges Urunk ezen hónapnak 11 dikére *Grätzba* váratik, a' hová már bizonyos irások ő Felsége eleibe küldettettek; reményljük hát 10 ra Urunk megérkezését. — Már az Udvari Kamara külön választaték

taték a' napokban, és a' F. Magyar Kantzelláriá-
nak-is sok Tagjai rendeltettenek által a' Kamarához.
— Azt tudjuk, hogy a' N. M. K. Testörző Seregből
rendeltettenek Budára Testörző Tisztek F. Palatinu-
sunk szolgálatjára, kik már a' Budai útban-is vagy-
nak; de itt az a' hir támodott, hogy a' F. Palatinus-
nak minden órán maga különös *Gárdája* fogna len-
ni Budán. — Midőn F. Urunk mostani útjában *Li-
vornóban* lett volna, egy nagy Török Tiszt is jelen
vala itten, kivel, az iratik, hogy ottan ottan öszve
jött ő Felsége, sőt némelyek azt akarják hinni,
hogy ez maga *Szélím a' Szultán* lett volna. — Azt
sugdosák némelyek egy más fülébe, hogy egy Feld-
marsal *Inquisitio* alá esett; de ki? 's miért? ezt
máskor tudjuk meg. — F. M. Gr. *Vartensleben* Ur-
nak engedelve vagyon 6 hónapra ki-útozni a' Biro-
dalomból. — Azt mondják, hogy a' Svéd Király
Spaába fogna jöni, hogy az oda való vizzel éljen
— és — tsudálatos! egy nagy Vezér is éppen ek-
kor esvén nyavallyába, az-is oda megy 4 hónapi
szabadságra — Lám hogy viz Firhang-is van a' vi-
lágon. — Budáról írják, hogy itt minden élésre
tartozó dolgoknak arra tsak nem fele árrára le-szál-
lott, mint a' Télen jár vala; még-is a' Pesti és Bu-
dai Traktérok és Kortszármárosok, Vendég-fogadósok
semmivel alább szállani nem akarnak. — A' múlt
1790. eszt. Dec. 19 dikén egy *Kisskér* nevű faluban
egy Afzszony 3 gyerekeket szült egy hással, és mind
a' 4-en máig-is egészségesek és frissek.

Tudósítások.

El veszett Bankó-czédulák. — *Báts Vármegyé-*
ben, mint egy 2 hónapokkal ez előtt, *Apáthi* ne-
vű Helységben, egy bizonyos Ts. Királyi Szolgálat-
ban lévő Urnak a' 'Seb Könyvéből, a' mellyben
6000 forintokat érő Bankó-czédulák valának, 3200
forintok el vesztettek, vagy el-lopattanak. 2000 fo-
rintokról fel-vagynak a' Czédula számjai jegyeztet-
ve.

ve. t. i. Az edgyik ezeres Czédulának alól lévő száma 1007; a' másik ezernek pedig 3698. Annak okáért kérettetik a' Nemes Magyar Publikum is, fő képpen pedig minden Caisáknál lévő Urak, hogy ha ollyas Bankó czédulák nállok meg fordulnának, attól, a' kinek kezéből veszik, jól meg tudakozzák kitől vette; hogy továbbra nyomasodhassék a' dolog. Ha a' vétkes személy ki-tudódik, a' károfitattott Ur maga arra kötelezi magát, hogy 100 arannyal jutalmaztatja ennek szolgálatját. A' Tudosítást pedig kelletik küldeni a' Báts Vgyében lévő Adminisztratiohoz.

Nemes Bihar Vármegyébe helyhez tetett *Dioszegi* Uradalom részéről, ismét tudtára adatik a' Nemes Publikumnak, hogy a' Hofszú Pályi nevü Helységbe lévő Uraság Ménessét, nem tsak egyenként; hanem egy átalyában-is, a' Ménynek minémüsége és mennyiségéhez alkalmaztatott illendő árron, egy vagy több vevőknek-is a' nevezett Uraság által adni kész, még pedig a' vevő részére kedvező feltételek alatt, mellyek között egyik ez: hogy a' Vevőnek meg-engedtetik a' meg-vett Ménest Augustus végéig az Uraság által ki-rendelendő legelő helyen fizetés nélkül tartatni, másik az, hogy jó *Securitas* mellett, annak ára le-tétele ha szinte haladna-is meg egyezik az Uraság. A' ki tehát akár átalyába, akár egyenként az említett Ménest meg-venni kívánnya, a' következő Juniusnak 1-ső napján, a' mellyen t. i. ezen Ménes Kótyavetyéje fog tartatni, a' már említett Hofszú Pályi nevezetü Helységbe meg-jeleni ne sajnáljon. Székelyhid d. 23. Apr. 1791.